

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องพระมาลัยในวรรณกรรมพื้นบ้านทั้งสำนวนมุขปาฐะและ
สำนวนลายลักษณ์อักษร ปรากฏว่า เรื่องพระมาลัยที่แพร่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทยอยู่ในรูปของ
วรรณกรรมลายลักษณ์อักษร เมื่อประชาชนนิยมเรื่องดังกล่าวแพร่หลาย จึงเกิดสำนวนมุขปาฐะ
ตามมา แหล่งกำเนิดข้อมูลและแหล่งแพร่กระจายข้อมูลคือ สถาปณสงฆ์ พระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่
ข้อมูลด้วยวิธีเทศน์ วิธีสวด และขับลำนำ ทั้งยังนำเรื่องพระมาลัยไปผสมผสานใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ
ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของประชาชนทั่วไป เช่น งานแต่งงาน และงานศพ เป็นต้น

ผลการศึกษาเรื่องพระมาลัยทั้งระดับวรรณกรรมพื้นบ้านและระดับวรรณคดี พบว่า
ฉบับวรรณกรรมพื้นบ้านสำนวนลายลักษณ์อักษรมีมาก่อนฉบับวรรณคดี สาเหตุที่ไม่ได้รับการยกย่องให้เป็น
วรรณคดีนั้นอยู่ที่ศิลปะการประพันธ์ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเรื่องพระมาลัยคำหลวงจะเห็นความ
ต่างระดับของการเลือกสรรคำ และการใช้สำนวนภาษาได้อย่างชัดเจน ข้อแตกต่างระหว่าง
วรรณกรรมพื้นบ้านและวรรณคดีคือ รูปแบบคำประพันธ์ และกลวิธีการแต่ง แต่ใช้แนวเรื่องเดียวกัน
คือตัวเอกเป็นพระอรหันต์ไปเยือนสวรรค์และนรก แสดงผลของกรรมและอกุศลกรรมที่มีต่อมนุษย์

เนื้อเรื่องพระมาลัยในประเทศไทยนั้นนำมาจากคัมภีร์มาเลย เทวรัตถุ สันนิษฐานกัน
ว่า แต่งขึ้นทางภาคเหนือของไทยโดยภิกษุชาวลานนา ประมาณพุทธศตวรรษ ๑๔ - ๒๐ มีราย
ละเอียดของเนื้อเรื่องตรงกับฉบับวรรณคดี คือ เน้นเฉพาะภาคสวรรค์ ส่วนอีกสำนวนหนึ่งคือ ฎีกา
มาลัย แต่งโดยพระพุทธรวิลาสภิกษุชาวลานนา เนื้อหาของฎีกามาลัยแต่งขึ้นเพื่อขยายความมาเลย
เทวรัตถุอีกทีหนึ่ง จึงมีรายละเอียดพิสดารกว่า เช่น เพิ่มเติมเนื้อหาภาคนรกมากกว่าที่กล่าว
ไว้ในมาเลย เทวรัตถุ และเป็นที่มาของสำนวนวรรณกรรมพื้นบ้าน

ลักษณะร่วมของเรื่องพระมาลัยในวรรณกรรมพื้นบ้านและวรรณคดีนั้นแบ่งได้ ๓ ประการ
คือ ลักษณะร่วมด้านแนวความคิดมีพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานรองรับ ได้แก่ แนวความคิดเรื่องกรรม

และความคิด เรื่องสังคมอุดมคติ หรือ ศาสนาพระศรีอารียเมตไตรย ความคิดดังกล่าวถึงสมมาหลายชั่วคน คนโบราณจึงยอมรับบุคคลลาชิสฐานทางศาสนาโดยไม่มีข้อสงสัย แม้กวีสร้างจินตนาการเกี่ยวกับสิ่งของหรือบุคคลไว้อย่างพิสดารเกินภาพที่รับรู้ด้วยตา ผู้อ่านผู้ฟังก็ไม่เกิดความรู้สึกขัดแย้ง

ลักษณะร่วมประการที่สองคือ ลักษณะร่วมด้านประเพณี และพิธีกรรมซึ่งสนับสนุนความสามัคคีของหมู่คณะ มีสถาบันสงฆ์เป็นแกนกลางด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม พร้อมทั้งเผยแพร่หลักธรรมของพุทธศาสนาควบคู่กันไป พิธีกรรมเหล่านี้มีบทบาทสำคัญที่จะกำหนดวิถีชีวิตของบุคคลในสังคม ช่วยเสริมสร้างค่านิยมของสังคม และช่วยควบคุมสังคมให้เป็นระเบียบ โดยใช้แนวทางปฏิบัติง่าย ๆ คือ รักษาศีล ฟังธรรม และถวายเป็นทาน

ลักษณะร่วมประการสุดท้ายคือ ลักษณะร่วมด้านศิลปะ ซึ่งสัมพันธ์กับศิลปะหลายแขนง เช่น จิตรกรรม ปฐมกรรม และคีตศิลป์ ความสัมพันธ์ระหว่างจิตรกรรมและวรรณกรรมหรือวรรณคดีคือ ใช้ที่มาของเรื่องจากแหล่งเดียวกัน แต่วิธีการแสดงออกต่างกัน วรรณกรรมมุ่งสร้างจินตภาพด้วยตาผนวกกับจินตภาพด้วยตัวอักษรหรือเสียงของคำ ส่วนจิตรกรรมให้ภาพที่เห็นด้วยตาผนวกกับจินตนาการของผู้วาดเป็นศิลปะการเล่าเรื่องด้วยภาพ ปฐมกรรมจำลองความคิดจากตัวอักษรแปรเป็นรูปร่าง และคีตศิลป์ให้ทำนองจังหวะแก่วรรณกรรม และศิลปะของไทย เราทุกแขนงมักนำมาผสมผสานประโยชน์ด้านศาสนามากกว่าด้านอื่น

ข้อเสนอแนะ

เรื่องพระมาลัยวรรณกรรมพื้นบ้านและวรรณคดีนั้นมี เรื่องที่ควรนำมาศึกษาอีกหลายประการ ผู้ที่สนใจอาจจะศึกษาเพิ่มเติมในด้านต่อไปนี้ เช่น เปรียบเทียบข้อมูลเรื่องดังกล่าวกับต้นฉบับของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยใช้วิธีการทางคติชนวิทยาการศึกษาการแพร่กระจายของนิทาน หรือศึกษาเปรียบเทียบด้านอักขรวิธี แต่ผู้ที่ศึกษาแนวนี้จำเป็นต้องมีความรู้ด้านภาษาโบราณ เพราะข้อมูลส่วนใหญ่เขียนด้วยอักษรโบราณและยังไม่ได้ปริวรรต จึงสมควรที่จะนำมาปริวรรตให้เป็นภาษาไทยก่อน หรืออาจศึกษาวิเคราะห์เรื่องพระมาลัยตามแนวจิตวิทยา เพราะใช้สัญลักษณ์ประกอบตลอดเรื่อง นอกจากนี้ผู้ที่สนใจศึกษานิทานพื้นบ้านของไทยอาจนำข้อมูลนิทานมารวบรวมจัดทำดัชนีอนุภาคของนิทานไทย อันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาข้อมูลทางคติชนทั้งของไทยเราและต่างประเทศ